

Dr hab. Aneta Sitek, prof. UŁ
Katedra Antropologii
Uniwersytet Łódzki

Recenzja rozprawy doktorskiej lek. Katarzyny Jakubiec
pt. „*Ocena jakości życia pacjentów po operacyjnym leczeniu
pourazowego zniekształcenia nosa*”

Badanie jakości życia ma wieloletnią historię, ale w ostatnich latach problematyka ta doczekała się w bardziej programowego zainteresowania w różnych dziedzinach nauki. Szczególne znaczenie ma ocena jakości życia w medycynie, bowiem choroba zawsze negatywnie wpływa na różne wymiary ludzkiego życia, przy czym wpływ ten może charakteryzować się zróżnicowanym nasileniem i być bardziej lub mniej trwały. Leczenie powinno skutkować m. in. poprawą jakości życia pacjenta, stąd też badania koncentrujące się na tym właśnie aspekcie są niezwykle ważne dla ustalenia skuteczności podjętych działań terapeutycznych. Z powyższych względów poruszona przez Doktorantkę tematyka badawcza jest ważna i potrzebna, bowiem niesie ze sobą szansę wypracowania optymalnych algorytmów postępowania medycznego u pacjentów z pourazowymi zniekształceniami nosa.

Lek. Katarzyna Jakubiec postawiła sobie za cel ocenę zmian w zakresie jakości życia, jakie zachodzą w wyniku zabiegu rinoplastyki u osób, które doznały urazu nosa i w efekcie posiadają zniekształcenia oraz doświadczają trudności związanych z oddychaniem.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska ma typowy układ charakteryzujący tego typu opracowania. Jest to 84-stronicowa monografia, którą rozpoczyna krótki *Wstęp*, stanowiący syntetyczne wprowadzenie do tematyki pracy. W kolejnym rozdziale Autorka

szczegółowo opisuje budowę i fizjologiczne funkcje nosa, znaczenie tej struktury dla estetyki i atrakcyjności twarzy, charakteryzuje pourazowe zniekształcenia nosa, dokonuje przeglądu metod stosowanych w chirurgii nosa oraz opisuje powikłania operacji korekcyjnych nosa i jego przegrody. W drugim teoretycznym rozdziale koncentruje się na jakości życia, jej związkach ze zdrowiem, dokonuje przeglądu narzędzi badawczych najczęściej stosowanych do oceny jakości życia w naukach medycznych i opisuje reakcje emocjonalne pacjentów na chorobę, w tym również psychologiczne skutki pourazowych zniekształceń i zaburzeń funkcji nosa. W tym miejscu chciałbym podkreślić rzetelność i skrupulatność Autorki w przygotowaniu obu rozdziałów. W efekcie teoretyczna część pracy stanowi rzeczową i wyczerpującą podstawę pozwalającą na określenie problematyki badawczej, przeprowadzenie analiz i wyciągnięcie wniosków w dalszej części dysertacji.

W kolejnym rozdziale lek. Katarzyna Jakubiec sformułowała trzy pytania badawcze:

1. Czy zabieg rinoplastyki poprawia jakość życia pacjentów? Jeśli odpowiedź na to pytanie okaże się twierdząca Autorka postanowiła ustalić:
2. W jakiej sferze obserwuje się największą poprawę jakości życia u pacjentów po tym zabiegu?
3. Czy i w jakiej sferze poprawa jakości życia po zabiegu rinoplastyki zależy od płci i wieku pacjentów?

W oparciu te pytania Autorka sformułowała trzy hipotezy badawcze:

- H1: U pacjentów z pourazowym zniekształceniem nosa jakość życia po operacji rinoplastyki we wszystkich sferach życia jest lepsza niż przed operacją i dorównuje jakości życia u osób zdrowych.
- H2: Rinoplastyka najbardziej poprawia jakość życia w sferze fizycznej.
- H3: Wiek i płeć są związane ze zmianą jakości życia po zabiegu rinoplastyki zależnie od sfery życia pacjenta.

Dla weryfikacji powyższych hipotez Autorka przeprowadził badania u 120 pacjentów z pourazowym zniekształceniem nosa (grupa docelowa) oraz 131 osób bez pourazowych i wrodzonych zniekształceń nosa, które zgłaszały się na coroczne rutynowe kontrole zmian

skórnych (grupa porównawcza). Wszystkie zbadane osoby znajdowały się pod opieką Poradni Chirurgii Plastycznej Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego im. N. Barlickiego w Łodzi. Osoby z pourazowymi zniekształceniami nosa były dodatkowo kierowane do Kliniki Chirurgii Plastycznej, Rekonstrukcyjnej i Estetycznej w tym szpitalu, gdzie z powodu chorobowych konsekwencji urazu zostały poddane leczeniu chirurgicznemu. Wszystkie osoby objęte badaniem były pełnoletnie i wyraziły świadomą zgodę na udział w projekcie. Zastosowane przez Doktorantkę kryteria kwalifikacji do badań są zasadne a ich opis nie budzi zastrzeżeń.

U wszystkich pacjentów badanie jakości życia zostało wykonane dwukrotnie: u osób z grupy docelowej (z pourazowymi zniekształceniami nosa) przed zabiegiem rinoplastyki i co najmniej rok po tym zabiegu; u osób z grupy porównawczej (bez pourazowych i wrodzonych zniekształceń nosa) podczas pierwszej konsultacji lekarskiej zmian skórnych oraz podczas kolejnej konsultacji po upływie ok. roku.

Ze względu na brak specyficznych narzędzi przeznaczonych do oceny jakości życia u osób z pourazowymi zniekształceniami nosa Autorka zastosowała własny kwestionariusz stworzony na bazie Jej klinicznego doświadczenia zdobytego w pracy z tymi pacjentami. Podkreślić należy, że Doktorantka sprawdziła, oceniła i potwierdziła trafność i rzetelność autorskiego narzędzia, co świadczy o znajomości zasad stosowania narzędzi psychometrycznych. Do oceny trafności własnego kwestionariusza Autorka wykonała badanie pilotażowe 50 pacjentów i zastosowała standaryzowane narzędzie *World Health Organization Quality of Life Test-Bref (WHOQOL-BREF)*. Z kolei rzetelność zmierzyła współczynnikiem Alfa-Cronbacha, który wykazał, że narzędzie autorskie jest spójne wewnętrznie, co pozwoliło zastosować je w przedmiotowym projekcie badawczym.

Metody statystyczne zostały odpowiednio dobrane. Moja jedyna uwaga w tym zakresie dotyczy przyjętego poziomu istotności statystycznej - zwyczajowo jest to $p < 0,05$, nie zaś $p = 0,05$, jak zaznaczono na 38 stronie pracy. Stąd moje pytanie do Doktorantki - czy to błąd zapisu, czy też zaplanowane działanie? W drugim przypadku bardzo

proszę o podanie powodów zastosowania niestandardowego poziomu istotności statystycznej dla przeprowadzonych analiz.

Wyniki dysertacji zostały przejrzyście zaprezentowane i udokumentowane za pomocą tabel i rycin. Rezultaty badań skonfrontowano w wynikami innych autorów w *Dyskusji*, w oparciu o dobrze dobraną literaturę przedmiotu.

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że:

1. Rhinoplastyka poprawia jakość życia u osób z pourazowym zniekształceniem nosa niemal we wszystkich sferach życia.
2. Po upływie roku od zabiegu operacyjnego satysfakcja dotycząca sfery psychicznej i społecznej jest taka sama jak u osób zdrowych, ale największa poprawa dotyczy sfery fizycznej z ustąpieniem objawów chorobowych, specyficznych dla pourazowego zniekształcenia nosa. W rezultacie zadowolenie z dobrostanu fizycznego u pacjentów jest nawet wyższe niż u osób bez wad i urazów nosa.
3. Rinoplastyka nie wpływa na sferę środowiskową, która zarówno przed, jak i po zabiegu, pozostaje mniej satysfakcjonująca niż u osób zdrowych.
4. Kobiety odczuwają większy zysk z rinoplastyki w obszarze społecznym niż mężczyźni.
5. Osoby młodsze po zabiegu doświadczają większej poprawy w sferze psychicznej niż osoby starsze. Z kolei osoby starsze odczuwają większą poprawę satysfakcji w sferze środowiskowej niż osoby młodsze. Wiek pacjentów nie różnicuje satysfakcji pooperacyjnej w sferze fizycznej i społecznej.

Spis piśmiennictwa liczy 136 pozycji związanych z tematyką pracy, co wskazuje, że Autorka dokonała gruntownego przeglądu literatury przedmiotu. Praca zawiera streszczenie w języku polskim oraz angielskim a także wykaz tabel, rycin i załączniki, na które składa się narzędzie autorskie do oceny jakości życia w grupie badanej i porównawczej, informacja dla

pacjenta wraz z formularzem świadomej zgody na udział w badaniu, oraz skrócona wersja kwestionariusza WHOQOL-BREF - standaryzowanego narzędzia zastosowanego do oceny trafności narzędzia autorskiego. Chciałabym podkreślić, że dysertacja została bardzo starannie przygotowana pod względem redakcyjnym.

W mojej ocenie główną zaletą pracy jest podjęcie badań niezwykle ważnych dla opracowania optymalnego algorytmu medycznej i psychologicznej opieki nad pacjentami z pourazowymi zniekształceniami nosa. W tym miejscu chciałabym zachęcić Autorkę pracy do kontynuacji tych bardzo ciekawych badań i zasugerować ich poszerzenie oraz uszczegółowienie celem oceny ewentualnego wpływu innych czynników, jak np. wykształcenia, statusu ekonomicznego czy społecznego pacjentów na efekt poprawy jakości życia w wyniku zabiegów rholnpastyki.

Podsumowując stwierdzam, że przedstawiona do recenzji praca stanowi oryginalne rozwiązanie istotnego zagadnienia naukowego. Aktualność podjętej problematyki badawczej, przyjęta koncepcja pracy, sposób budowania hipotez badawczych, dobór narzędzi do ich weryfikacji świadczą o umiejętności samodzielnego prowadzenia badań przez Autorkę pracy. W związku z powyższym stwierdzam, że dysertacja lek. Katarzyny Jakubiec pt. *„Ocena jakości życia pacjentów po operacyjnym leczeniu pourazowego zniekształcenia nosa”* **spełnia ustawowe wymagania** stawiane pracom doktorskim, co uzasadnia postawienie wniosku o przyjęcie rozprawy, dopuszczenie jej do publicznej obrony i kontynuowanie czynności w ramach przewodu doktorskiego.

Dr hab. Aneta Sitek, prof. UŁ

Łódź, dnia 15 września 2023 roku

